

Αυτό είναι ένα μήνυμα μέσω <http://www.tasosgrouis.com> από τον Σπύρος Αραβανής <spyrosaravanis@hotmail.com>

Καλησπέρα,

σας στέλνω τις ερωτήσεις της συνέντευξης (σε μερικές υπάρχουν οι απαντήσεις από την απομαγνητοφώνηση, αν δεν σας καλύπτουν τις επεξεργάζεστε και αυτές).

Επειδή λογικά η συνέντευξη θα δημοσιευτεί πριν κυκλοφορήσει ο δίσκος (στο www.MusicPaper.gr) η συνέντευξη έχει το σκεπτικό της προ-ακροάσεως.

Ως προς το τηλέφωνο του Παπαμακάριου, ακόμα δεν το βρήκα, ρώτησα 2 συναδέλφους αλλά δεν το είχαν.

Αν γίνεται μαζί με τις απαντήσεις να μου επισυνάψετε φωτογραφία/ες σας και το εξώφυλλο του cd.

Ό,τι χρειαστείτε, επικοινωνούμε.

Φιλικά,
Σπύρος

1. Ας ξεκινήσουμε με το παράδοξο της ιστορίας. Ενώ ο δίσκος ήταν έτοιμος, ο εκδοτικός οίκος, που διαχειρίζεται τα πνευματικά δικαιώματα του Μπρεχτ στη Γερμανία, σας απαγόρευσε ορισμένα μέρη -2 τραγούδια και 14 πρόζες; Γιατί;

Απάντηση. Δεν μας δόθηκε καμιά εξήγηση, απλά μας γνωστοποίησαν ότι τα συγκεκριμένα τραγούδια και οι πρόζες δεν μπορούσαν να ηχογραφηθούν και να παρουσιαστούν στο cd. Προσωπικά έχω την αίσθηση ότι η περικοπή αυτή έγινε γιατί θεωρούν ότι έχουν όλο το δικαίωμα να το κάνουν παρεμβαίνοντας στη δομή και στη ροή του έργου χωρίς να δίνουν λογαριασμό σε κανέναν. Θεωρώ περιττό να επισημάνω πόσο πολύ αντιστρατεύεται το πνεύμα του έργου του Μπρεχτ η ενέργεια αυτή.

2. Αυτή η λογοκρισία, αδιανόητη για έργο του κατεξοχήν πολέμιού της, Μπρέχτ, πόσο επηρέασε το τελικό αποτέλεσμα;

Απάντηση. Πιστεύω εν κατακλείδι ότι το τελικό αποτέλεσμα δεν άλλαξε την ουσία όλων όσων θέλουμε να παρουσιάσουμε με το έργο αυτό. Αυτό μπορεί να το διαπιστώσει όποιος διαβάσει ολοκληρωμένα το έργο όπως παρουσιάζετε στο βιβλίο και ακούσει παράλληλα το cd. Φυσικά αν περιοριστεί στην ακρόαση μόνο μπορεί να διαπιστώσει ότι υπάρχουν ορισμένα «κενά» στην ροή του έργου. Για ότι αφορά τα δύο τραγούδια, αυτό που έχει τον τίτλο « το τραγούδι του Τροβαδούρου»

αντικαταστάθηκε με το τραγούδι « Η παγκόσμια τάξη» το περιεχόμενο του οποίου είναι καθαρά εμπνευσμένο απ' το αντίστοιχο τραγούδι του Μπρεχτ.

Το δεύτερο με τον τίτλο « Το μέτρο (φινάλε)» το οποίο έχει γίνει γνωστό στο κοινό από το διαδίκτυο, παρουσιάζετε τελικά αφήνοντας την φωνή του Βασίλη να επαναλαμβάνει την φράση «χρειάζονται πολλά τον κόσμο για να αλλάξεις» υποκαθιστώντας το υπόλοιπο περιεχόμενο του ποιήματος με ένα πνευστό που έχει χρησιμοποιηθεί με σκοπική διάθεση για να αποδραματοποιήσει ακριβώς την περικοπή του λόγου του Μπρεχτ που είναι τόσο πολύ επίκαιρος και διδακτικός. Έχω την άποψη, αλλά αυτό θα το κρίνει ο ακροατής, ότι το αποτέλεσμα αυτής της εκτέλεσης είναι το ίδιο ενδιαφέρον. Αυτό μπορεί να το διαπιστώσει συγκρίνοντας τις δύο εκτελέσεις, αυτή που υπάρχει καταγεγραμμένη στο cd με τον τίτλο « Μουσικό Υστερόγραφο» και αυτή που υπάρχει στο διαδίκτυο με τον τίτλο «Το μέτρο (φινάλε).

3. Τι είναι αυτό που σας οδήγησε προσωπικά στον Μπρεχτ πέραν της καταξίωσής του ;

Ο Μπρεχτ είναι μέγας επαναστάτης διανοητής και ρηξικέλευθος ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και ανανεωτής του θεάτρου γενικότερα. Δεν κατέγραψε απλά τον ανθρώπινο πόνο αλλά πήρε ξεκάθαρη θέση και τάχτηκε ενεργά στον πλευρό των καταπιεσμένων και καταφρονημένων και με διαυγή καταγγελτικό λόγο στράφηκε ενάντια στους καταπιεστές. Η σχέση μου με το έργο του Μπρεχτ είναι μακροχρόνια και καθοριστική για την πορεία μου και την τοποθέτησή μου στο σημερινό γίνεσθαι. Ασχολούμαι με αυτό από το 1970, όταν ήμουν στην Ιταλία, και φτάνει μέχρι το 2005 όταν και αποφάσισα να μορφοποιήσω πια το υλικό και να το διαιρέσω σε τρία μέρη όπως παρουσιάζεται στο βιβλίο-cd: στο πρώτο, με τον τίτλο «Κοσμογονία», παρουσιάζεται μέσα από το έργο του Μπρεχτ ο τρόπος που κατασκευάζεται το «σύστημα». Το δεύτερο μέρος, ο «Πόλεμος», αποτελεί στην ουσία την άλλη μορφή της πολιτικής, τον άλλο, δηλαδή, τρόπο που γίνεται η ανακατανομή του πλούτου και της εξουσίας. Το τρίτο μέρος έχει τον τίτλο «Αμφισβήτηση» και αφορά τον ξεσηκωμό που έρχεται ως επακόλουθο των προηγούμενων ενοτήτων. Την επιλογή των κειμένων που παρεμβάλλονται ανάμεσα στα τραγούδια και είναι ο συνεκτικός ιστός έχει κάνει η Νάντια Βαλαβάνη, πολύχρονη μελετητής του έργου του Μπρεχτ.

4. Πού κινείται μουσικά ο δίσκος;

Έχει γραφτεί με μια σύγχρονη λογική. Είναι μπαλάντες, με ροκ, ηλεκτρονικά και χιπ χοπ (σε δυο τρία σημεία) στοιχεία, βασίζεται δηλαδή σε μια καινούρια λογική μουσικής αντιμετώπισης του Μπρεχτ που από όσο γνωρίζω δεν έχει γίνει άλλη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος μου δεν ήταν να κάνω μια δουλειά που να αφορά μόνο ένα εξειδικευμένο κοινό ούτε να είναι καθαρά μόνο μπρεχτική (όπως τη γνωρίζουμε από το παρελθόν) ή μόνο τραγούδια. Μετά από πολλές συζητήσεις με το Γιάννη Κ. Ιωάννου, ο οποίος ανέλαβε στην ουσία και όλο το έργο ως ενορχηστρωτής, προγραμματιστής των κομπιούτερ και εκτελεστής των μουσικών οργάνων, αποφασίσαμε να δώσουμε ένα σύγχρονο ήχο, ο οποίος να είναι οικείος στα ακούσματα της νεολαίας και να εναλλάσσονται η πρόζα με τα τραγούδια.

5. Γιατί πιστεύετε ότι οι συνθέτες μας δεν ασχολήθηκαν πιο συστηματικά με τους στίχους του Μπρεχτ;

Δεν είναι καθόλου εύκολο να μελοποιήσεις τον Μπρεχτ. Η πλειοψηφία των συνθετών

έχει συνηθίσει να λειτουργεί με τις ομοιοκαταληξίες και αν δεν είναι και σε μια λογική κουπλέ-ρεφρέν-κουπλέ, δεν ασχολείται. Επίσης, χρειάζεται να έχει κανείς εντυπώσει στο έργο του και να μπορεί να αναδείξει μουσικά τον σκληρό του λόγο, καθώς ο Μπρεχτ δεν εκφράζεται με μια ωραιοποιημένη και ευγενή ποιητική γλώσσα. Καθοριστικό ρόλο όμως έπαιξε επίσης το γεγονός ότι ο Μπρεχτ έχει έναν καθαρό ιδεολογικό λόγο που σε εμποδίζει να τον προσεγγίσεις και να εκφραστείς καλλιτεχνικά εφόσον δεν συμφωνείς μαζί του. Δεν μιλάει με μισόλογα και θέτει ζητήματα πολύ προχωρημένα για την εποχή του. Ήταν λοιπόν αρκετά δύσκολο την περίοδο μετά την δικτατορία που κατά κύριο λόγο άνησε στην χώρα μας το πολιτικό τραγούδι να χρησιμοποιήσει κάποιος αυτού του είδους την ποίηση για να δημιουργήσει ένα τραγούδι. Λαμβάνοντας υπόψη επιπλέον ότι το κλίμα, παρόλο που επιφανειακά αυτό φαντάζει αντιφατικό και αιρετικό δεν ήταν κατάλληλο με την έννοια ότι το έργο του Μπρεχτ έθετε τα θέματα πολιτικά σε πολύ πιο προχωρημένη βάση από όσο στην φάση εκείνη μπορούσε να δεχτεί ο λαός. Μόλις είχαμε βγει από το τούνελ μιας επταετούς διάρκειας στέρησης των ελευθεριών όμως με μια οικονομία που δεν αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα. Το βασικό θέμα που έθετε στην ουσία ο λαός ήταν το θέμα της εδραίωσης της δημοκρατίας και αν εξαιρέσει κανείς ένα τμήμα της αριστεράς σε καμιά περίπτωση δεν έθετε θέμα ριζικής ανατροπής του καπιταλιστικού συστήματος. Επί πλέον το έργο του Μπρεχτ δεν ήταν γνωστό στις πλατιές μάζες μιας και έφτασε σχετικά καθυστερημένα στην χώρα μας και είχε εδραιωθεί η άποψη στους χώρους της διανοήσης που είχε ασχοληθεί με αυτό ότι ο Μπρεχτ ήταν άνθρωπος του θεάτρου και λιγότερο ποιητής. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι μόνο ο Θάνος Μικρούτσικος έκανε μια σοβαρή προσπάθεια να προσεγγίσει και να εκφραστεί μουσικά με το έργο του Μπρεχτ. Ιδεολογικά, τουλάχιστον την εποχή εκείνη ήταν πολύ κοντά στο πνεύμα του έργου του Μπρεχτ, είχε έρθει σε επαφή με την γερμανική κουλτούρα και μουσικά ήταν ανοιχτός στον πειραματισμό. Επί πλέον μουσικά δεν εκφραζόταν με βάση το λαϊκό τραγούδι που είχε «επιβληθεί» σαν μορφή έκφρασης των δημιουργών της εποχής που ως γνωστών έχει συγκεκριμένη ρυθμική αγωγή και βασίζετε στους λεγόμενους λαϊκούς δρόμους. Είναι και αυτός λοιπόν ένας άλλος σοβαρός λόγος που μπορεί ενδεχομένως να απέτρεψε τους δημιουργούς να ασχοληθούν με την μελοποίηση των ποιημάτων του Μπρεχτ. Φαντάζει πολύ σουρεαλιστικό να γραφτεί ζειμπέκικο πάνω σε στοίχους δικούς του. Μετά την περίοδο εκείνη οι πολιτικές συνθήκες στην χώρα μας ακολουθούν μια πορεία επιφανειακής «άνθησης» της δημοκρατίας και της ευημερίας του λαού, γεγονός που απομάκρυνε όλο και περισσότερο την ανάγκη να χρησιμοποιήσει το έργο του Μπρεχτ σαν όχημα μουσικής έκφρασης. Σιγά σιγά μπαίνουμε στην περίοδο που ο λαός αρέσκετε να «διασκεδάσει» και να εκφράζεται ανεβαίνοντας στα τραπέζια. Έτσι, όταν πια το 1983 έδωσα και εγώ στον Γιώργο Μακράκη να ακούσει πέντε τραγούδια μου σε στίχους του Μπρεχτ, μου απάντησε πως του άρεσαν πολύ αλλά δεν ήταν της εποχής. Εγώ όμως συνέχισα να τα δουλεύω γιατί θεωρούσα και θεωρώ ότι ο Μπρεχτ όσο υπάρχει αυτό το σύστημα καταπίεσης, θα συνεχίζει να είναι επίκαιρος.

6. Το έργο κυκλοφορεί από μια νέα εκδοτική εταιρεία με σαφή συμβολιστικό χαρακτήρα: "Ο Κόκκινος Γάτος των σύγχρονων πολιτειών". Μιλήστε μου για τις ανάγκες αυτής της κίνησης.

Απάντηση. Πράγματι ο τίτλος της εκδοτικής εταιρείας δεν είναι τυχαίος και δίνει το στίγμα και το περιεχόμενο που θα έχουν οι εκδόσεις της. Δημιουργήθηκε για να δώσει βήμα έκφρασης σε όποιον δημιουργό έχει να παρουσιάσει κάτι καινούργιο που μπορεί να ψυχαγωγήσει ουσιαστικά και να ανοίξει νέους δρόμους στην καλλιτεχνική

έκφραση. Η ελληνική μουσική έχει βαθιές ρίζες και υπάρχουνε πολλά ταλέντα τα οποία δεν μπορούν ελεύθερα να παρουσιάσουνε την δουλειά τους. Η δισκογραφία σήμερα πνέει τα λοίσθια και βρίσκετε σε αναντιστοιχία με τις πραγματικές ανάγκες του κόσμου. Υπάρχει λοιπόν ένα τεράστιο κενό και όλοι οι δημιουργοί πρέπει να δώσουνε την μάχη για να καλυφθεί. Ο Μπέρτολντ Μπρεχτ στο «Μικρό όργανο για το θέατρο» έχει γράψει: « Ξέρουμε πως οι βάρβαροι έχουνε μια τέχνη. Ας κάνουμε μια άλλη!».

7. Πώς σκέφτεστε την παρουσίαση του έργου;

Το έχω φανταστεί σε ένα στυλ μοντέρνας όπερας. Όμως το κόστος μιας τέτοιας παρουσίασης είναι μεγάλο. Αν το έργο αρέσει στον κόσμο και μπορούμε να βρούμε κάποιους χορηγούς ίσως το καταφέρουμε. Άλλωστε ξεκίνησα να δουλεύω το έργο με τη λογική μιας παράστασης, για αυτό και έχει αυτή τη μεγάλη διάρκεια έχοντας μάλιστα αφαιρέσει και άλλα τραγούδια και κείμενα ώστε να «χωράει» στο χρόνο του cd.